

SCHEEPSTYPEN

In dit hoofdstuk worden enkele scheepstypen beschreven zoals deze gepubliceerd zijn in het boek Scheepstypologieen. Dit boek is reeds enige jaren uitverkocht.

AKEN

Hagenaar

- * boeisel voor en achter in een lijn met de romp
- * smal schip ten opzichte van zijn lengte
- * sterk geveegd voor- en achterschip
- * geen voorsteven, geen stuizen
- * meestal een laag roefje
- * lage mastkoker
- * vaak deelbare (in hoogte) ankerlier
- * grootzeil, fok en soms kluiver
- * grote soort: mast op mastdek
- * kleine soort: mast onderdeks strijkend

Hasselteraak

- * geen voorsteven, geen stuizen
- * boeisel voor in een lijn doorlopend met de romp
- * boeisel achter, boven het berghout, licht naar binnen vallend
- * mastkoker op mastdek geplaatst
- * meestal een roef; soms ook dekschepen
- * grootzeil, fok en kluiver

Rietaak

- * boeisel voor en achter in een lijn met de romp
- * grote breedte ten opzichte van lengte
- * mast voor de luiken erg voorlijk
- * kleine soort: open met voordek
- * grote soort: dek- of paviljoenschepen
- * grootzeil, fok en soms kluiver
- * voorsteven

Ijselaak

- * boeisel voor en achter meestal in een lijn met de romp; soms lichte knik op het berghout
- * voor- en achtersteven; soms stuizen; soms beretanden
- * kleine soort: open
- * grote soort: met een paviljoen, klein roefje of als dekschip
- * grootzeil met gebogen of rechte gaffel, fok en soms kluiver

Zandaak

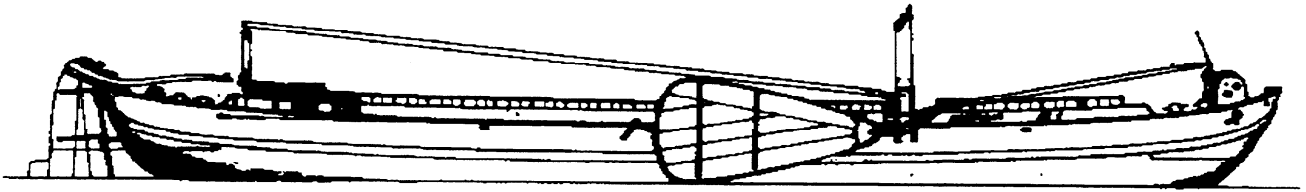
- * boeisel voor en achter in een lijn met de romp
- * geen stuizen: soms beretanden; wel voorsteven
- * knik tussen kielplaat (heve) en huidgangen
- * open met voordek, of luiken tot op het potdeksel
- * uitsparing in boeisel langs het ruim; wegneembaar zetboord
- * grootzeil met kromme gaffel en fok

Sliedrechtse aak

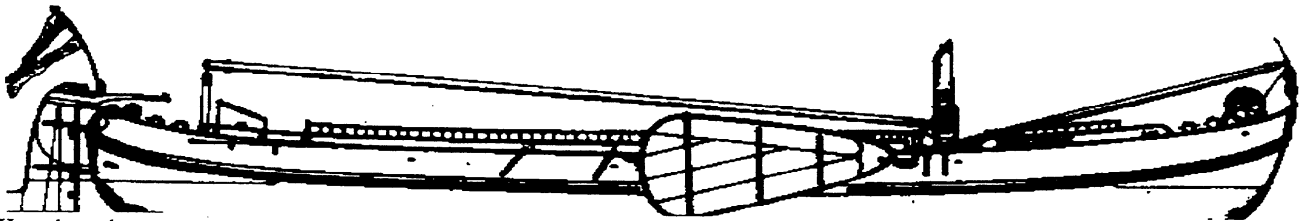
- * zie gegevens van de zandaak
- * spiegeltje zoals een schouw

Kagenaar

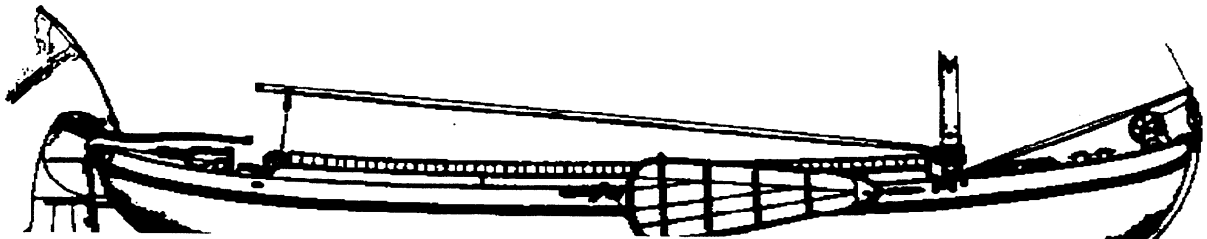
- * lang smal scheepje
- * kop lijkt op die van een houten vlet
- * achterspiegel

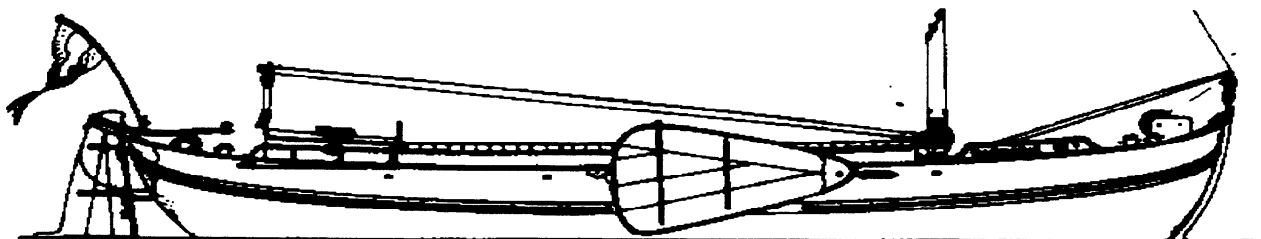
Hagenaar

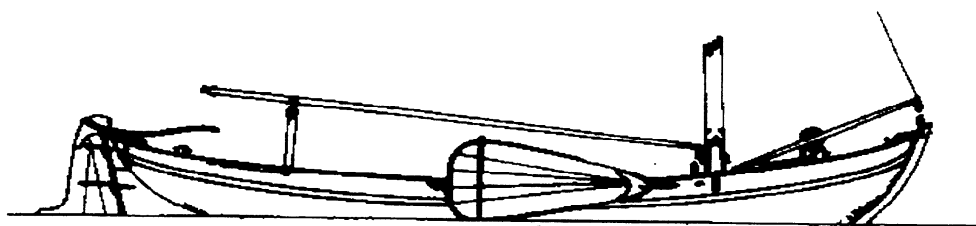
Hasselteraak

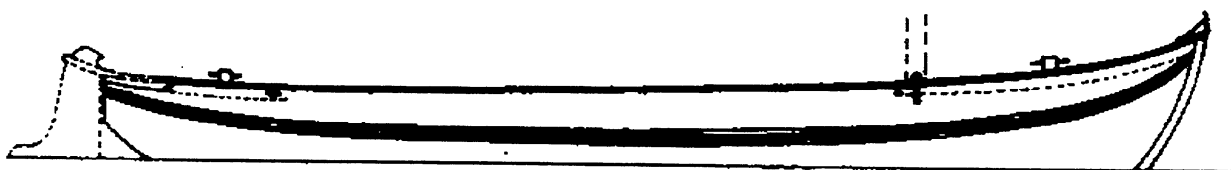
Rietaak

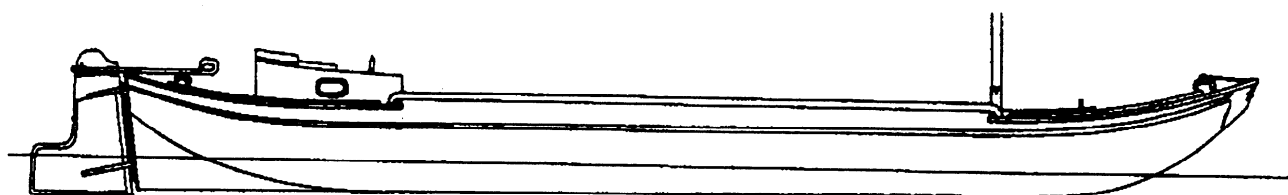
Ijsselaak

Zandaakje

Sliedrechtse aak

Kagebaar

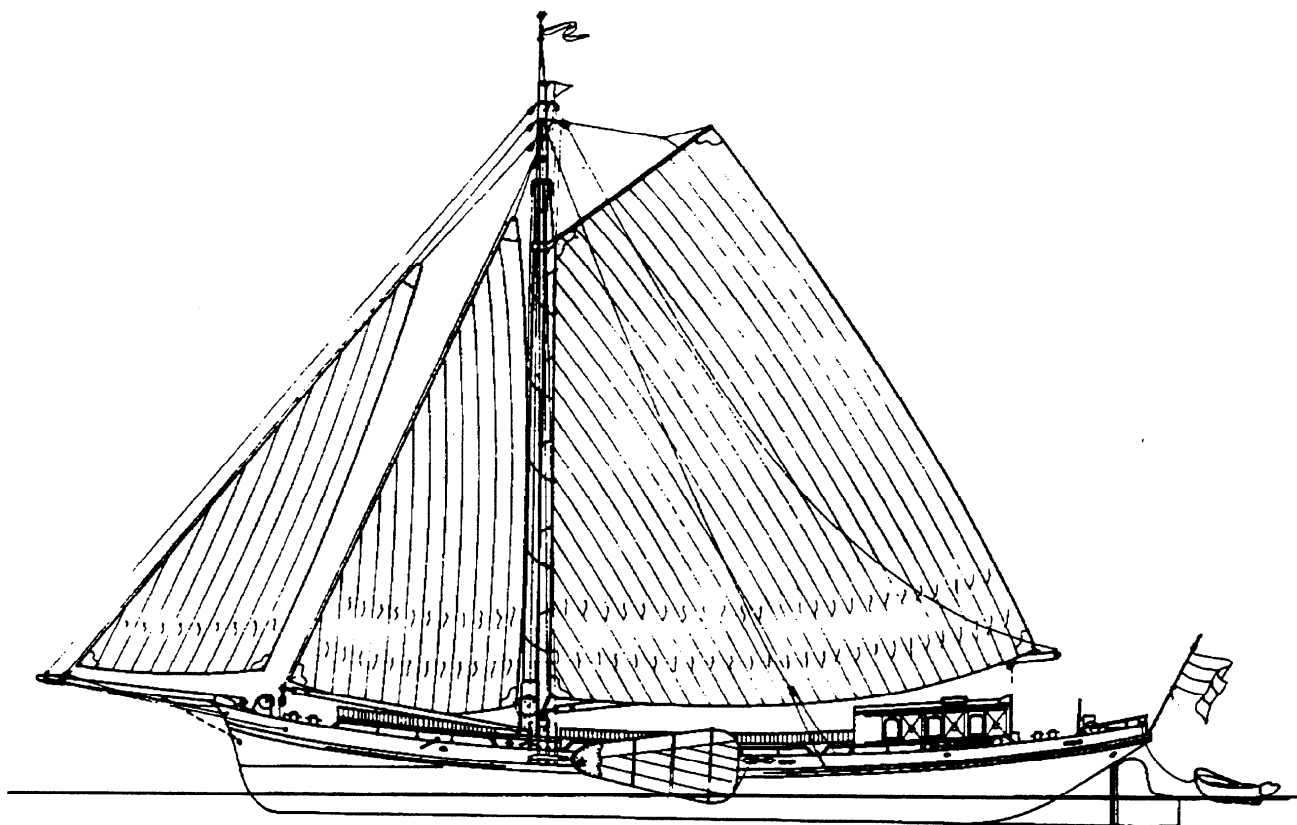
KLIPPERS

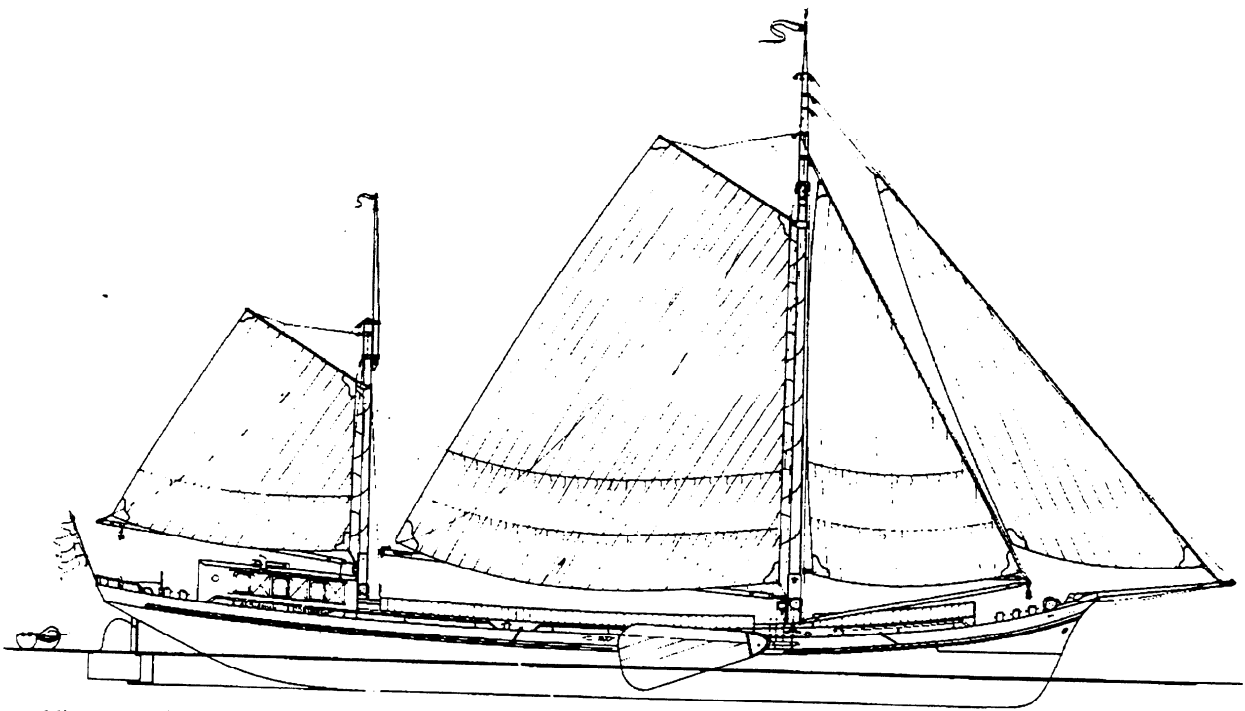
Klipper

- * S-bocht in de voorsteven
- * uitwaaiende boeg
- * plat vlak
- * korte, niet hoekige kimmen
- * zijden staan niet stil, dat wil zeggen dat alle spanen een verschillende wijde hebben
- * grootspant op ongeveer een derde van het schip, bij of iets achter de mast
- * bijgesneden, duidelijk gepiekt achterschip, met een doorgestoken roerkoning

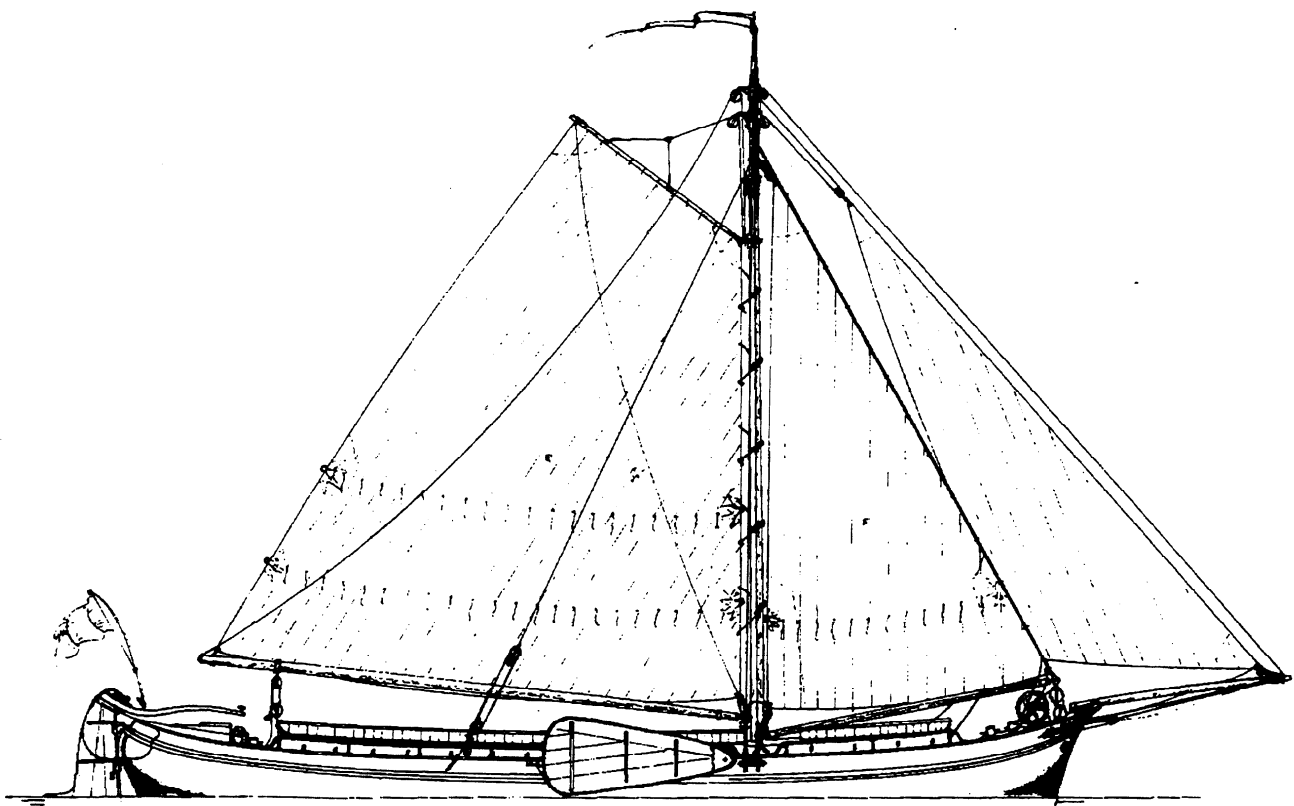
Klipperaak

- * zie klipper
- * achterschip van een aak

2-mastklipper

Klipperaak

BOLSCHEPEN

Praam (vlotpraam en grote of Groninger praam)

- * open vaartuig met ronde voor- en achtersteven
- * geen dekken
- * geen luiken
- * laadruimte begrensd door voor- en achterschot
- * voorsteven uit twee hoekijzers tegen elkaar
- * achtersteven van plaat
- * plaatroer verstevigd met plat-half rond
- * ronde kimmen (straal = holte)
- * potdeksel 50 tot 130 mm breed

Bolpraam

- * vaartuig gelijkend op de praam maar forser
- * plaatsteven met loefbijter
- * smal gangboord van 10 à 15 cm en voorzien van rijswaring
- * heel laag roefje (vrijwel even hoog als de luikenkap)
- * geen berghout of boeisel
- * soms voorzien van voor- of achterdek

Platte bol

- * doossteven
- * echt gangboord van ca. 25 cm
- * voorzien van houten roer en stalen zwaarden
- * mast met uitwip (wegerij)
- * uitgevoerd met voor- en achterdek
- * berghout van half rond op de hoogte
- * strijklieër tussen klapluik en voorsteven

Bolschip

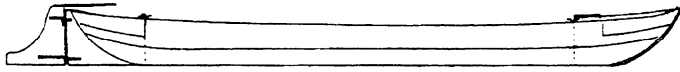
- * hoger voor- en achtersteven dan de platte bol
- * voor- en achtersteven voorzien van een laag boeisel tot aan de bolders
- * in de zij voorzien van een houten zetboord
- * voor de roef een hekje in verband met licht in de roef via de raampjes
- * op het boeisel bij de achtersteven een stalen sierhekje

Opgeboeide bol of bolle met boord

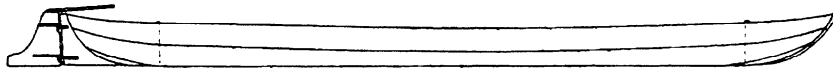
- * voorzien van een zeer laag boeisel over de hele lengte van het schip
- * boeisels verbreden zich bij kop en kont
- * op het boeisel veelal een houten zetboord (settelboord)
- * ter hoogte van de roef een hekje op het boeisel
- * berghout van plat-half rond profiel op de hoogte

Boltjalk

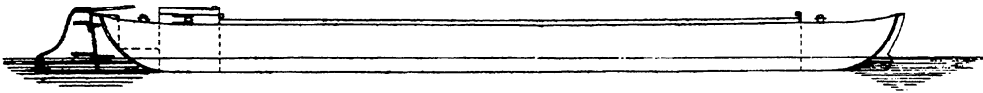
- * boeisel overal bijna even breed
- * berghout niet meer op de hoogte
- * smal berghout
- * smalle stuiten (niet breder dan 5 cm)

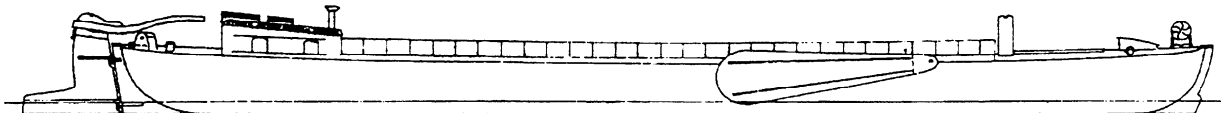
VLOT PRAAM

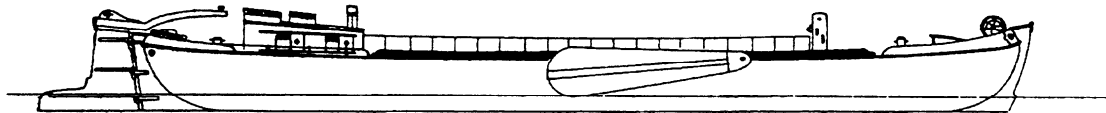
GR. PRAAM

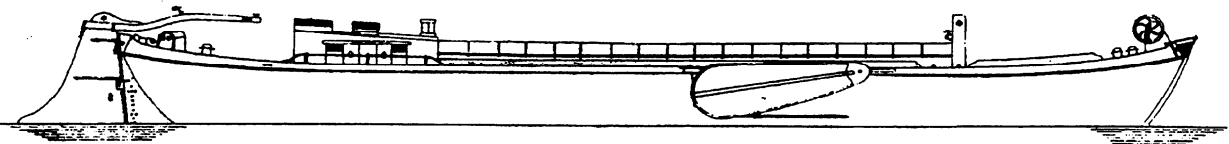
BOL PRAAM

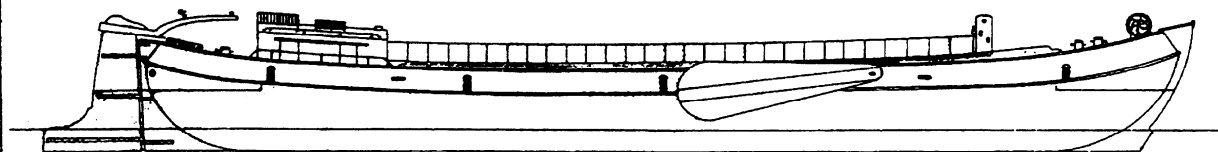
PLATTE BOL

BOL SCHIP

OPGEBOEIDE BOL — BOLLE MET BOORD

BOLTJALK

TJALKEN

Turftjalk

- * lichte bouw en constructie
- * ca. 50 à 60 ton waterverplaatsing
- * wellingplaat bijna tot aan het water
- * fors berghout
- * ronde kimmen

Groninger tjalk

- * fors schip, 60 à 100 ton
- * brede huidplaten in de kop
- * enigszins plomp
- * eenvoudig uiterlijk, weinig versiering
- * ingang roef aan stuurboord
- * hoekig schoorsteentje

Zeetjalk

- * robuuste schepen van zo'n 100 tot 140 ton
- * forse breedte (ca. 5 meter) en holte (ca. 1,80 à 2 meter)
- * roef met twee ingangen
- * i.v.m. kompas binnen - achterwand roef van hout met kompasraam; dan van de roef van hout (meestal zeegroen)
- * schip wit of grijs met zwart berghout
- * boordlichten op steunen boven op het boeisel
- * luikenkap voorzien van drie scheerbalken
- * soms luiken vergrendeld met sluitbomen
- * vooral in de kop extra stringers
- * staand want aan stuurboord voorzien van weeflijnen
- * soms uitgerust met een ra voor een breefok

Koftjalk

- * alleen Gronings
- * herkenbaar aan de schoenerstevan
- * vast zetboord op het boeisel
- * kluiverboom ligt boven op de steven
- * brede en zware stuiten en berghout
- * breder en holler dan de zeetjalk
- * grote luxueuze roef
- * soms paalmast (al of niet voorzien van een steng)
- * lange rechte gaffel
- * grote mast met ra voor de breefok
- * lange top voor een topzeil
- * staand want met weeflijnen

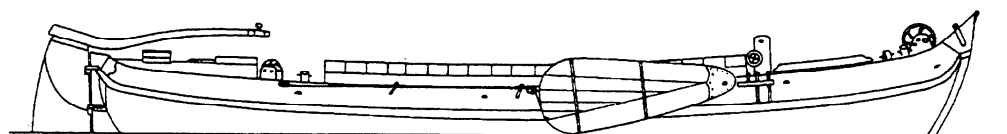
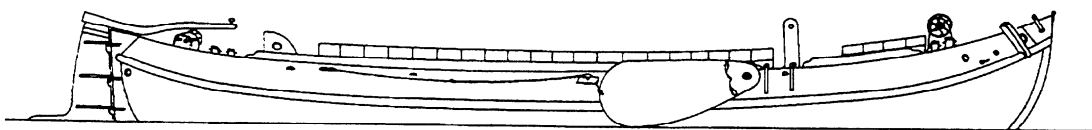
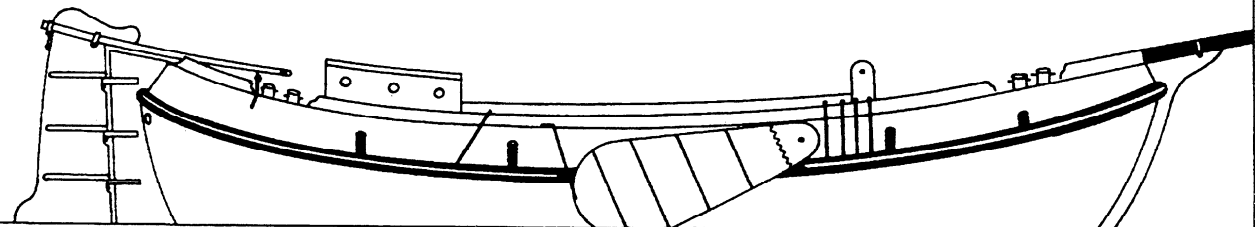
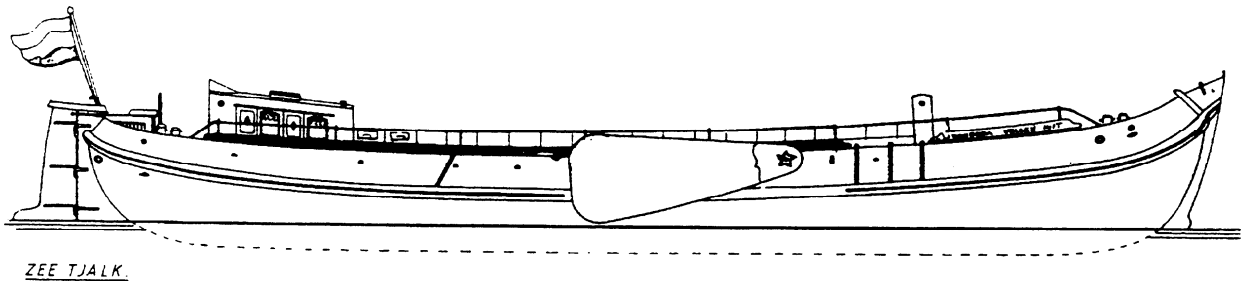
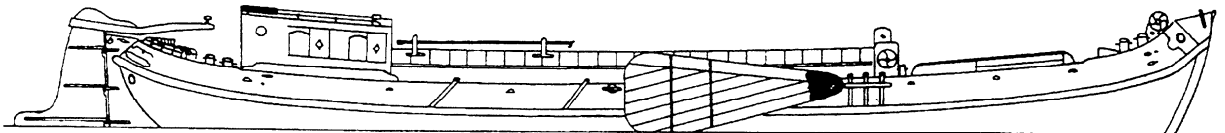
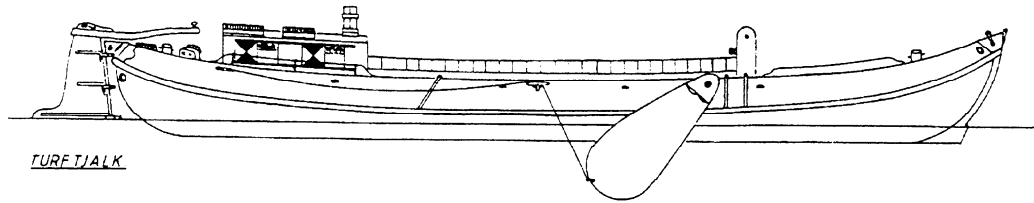
Friese tjalk

- * Nederlandse binnenwateren
- * laadvermogen 80 à 120 ton
- * sierlijker dan Groninger tjalken
- * smalle huidplaten

Skûtsje

- * lage, sierlijk gebouwde tjalk
- * smalle huidplaten
- * kop en kont geveegd
- * boeisel valt naar binnen
- * laadvermogen 10 à 50 ton
- * lage roef, ingang midscheeps
- * mast onderdeks strijkbaar

Cursus varen met grote schepen 1996

Dektjalk

- * zie Hollandse paviljoentjalk
- * geen paviljoen of roef

Hollandse paviljoentjalk

- * smalle huidgangen
- * berghouten voor en achter lopen vrijwel horizontaal naar de stevens
- * hoekig uiterlijk
- * potdeksel in het voorschip verbreed tot ongeveer 2 meter achter de voorborders
- * volle kop
- * geveegde kont
- * laadvermogen 80 à 120 ton
- * paviljoen

STEILE STEVENS

Steilsteven

- * rechte voorsteven
- * bolvormige aak-kont
- * roef voor het roer
- * licht van bouw
- * ronde kimmen

Luxe motor

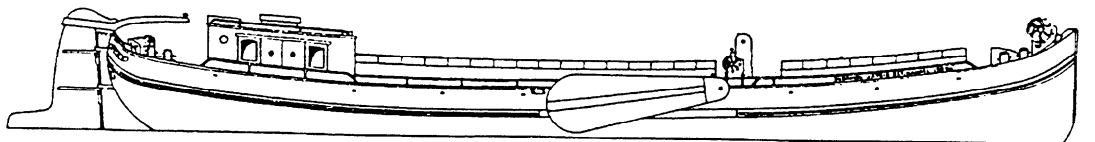
- * rechte voorsteven
- * geveegd achterschip: kort en steil achterschip - noordelijke werf, langer en minder steil achterschip - in het westen gebouwd
- * roef achter de stuurhut

Kraak

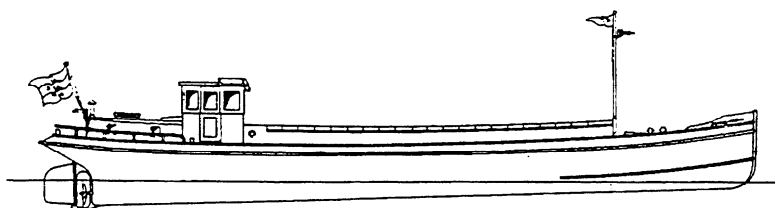
- * soms gebroken voorsteven
- * geveegd achterschip
- * bakdek-paviljoen
- * gestrekt schip
- * zwaar hijstuig

Friese maatkast

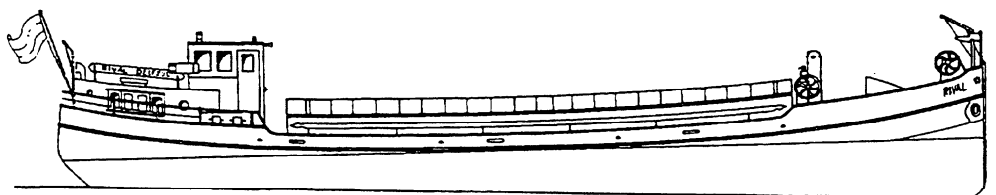
- * volle steile steven
- * kort geveegd achterschip
- * roef voor de stuurstand
- * breed schip voor zijn lengte

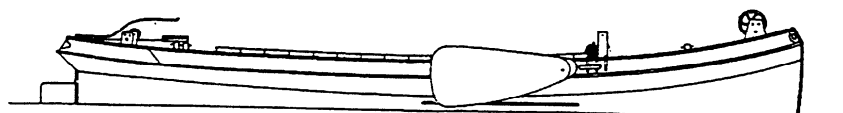
STEILSTEVEN Jatri 130 Ton 27.65 x 5.31 meter

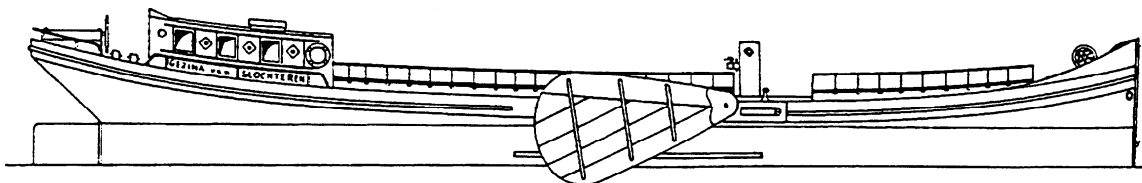
LUXE MOTOR Janna Maria 31 ton 19.95 x 3.47 meter

LUXE MOTOR Rival (met kruiserhek) 128 ton 26 x 5.05 meter

KRAAK Lastdrager

ZEILKAST Gezina 240 ton 31.80 x 6.20 meter

WESTLANDER

Westlander

- * vallende voorsteven
- * klappmuts
- * geen gangboorden
- * platte bouw
- * gebouwd voor het westland en rondom het westland
- * grote lengte in verhouding tot de breedte
- * lage kruiphoogte (1,50 meter)
- * weggaten in het voor- en achterdek
- * boeisel over de gehele lengte even breed, versmalt in de kop en de kont, loopt bij de steven iets naar binnen
- * grootzeil met zeer kort gaffeltje (driekant)

